

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.
 Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.
 Helyben előfizethető: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben.
 Egyes szám ára 5 kr. o. é.
 Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordaiútcza szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstain és Voglnerl (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.
 Nyitlér sora 20 kr.

Az osztrák kereskedelmi miniszter intézkedései a kereskedés és ipar ügyében.

Az osztrák kereskedelmi miniszter 70 ezer forinttal kívánt többet felvétetni 1873-ra költségvetésébe, hogy a kereskedelem és ipar némely elhanyagolt ágainak lendületet adhasson, s kérését a következő felette érdekes indokokkal támogatta.

A kereskedelmi oktatás érdekében eleitől fogva keveset tesz — úgy mond — a kormány. A trieszti hajókázási Akademiát kivéve, a kormány által alapított és a technikai tanintézetekre támaszkodó kereskedelmi osztályok a kereskedő osztály megerősödésére lényegesen nem folytak be. A bécsi, gráci, prágai kereskedelmi akademiákat magánosok áldozatkészsége létesítette; az itt-ott fennálló kereskedőigremiumokat magánosok tartják fen; a mi kereskedelmi célú intézet ezeken kívül létezik, magán üzlet tárgyát képezi. Pedig a kereskedelem sürgetően megkívánja, hogy képviselőire egészen külön figyelmet fordítsanak. A létesítendő kereskedelmi iskoláknak a kormány köteles gyámolítására sietni.

Az iparoktatásnak szintén gondos ápolásra van szüksége. A kereskedelmi miniszteriumnak főként az oly tanintézetekre kell ápoló gondját kiterjesztenie, melyek a fontosabb iparágak művelőinek szakképzését szolgálják. Ily szakiskolák részint már kibővítették s az idő kívánatahoz képesti fokra emeltettek, részint a szükséghez képest újabb életbe léptetve, tekintettel az ipar-viszonyokra, és a helyi szükségekre főfigyelmet fordítandó a szövés, famunkák, üvegekészítmények, agyagból való portékák, építészeti iparcikkek, valamint továbbá a különböző házi iparcikkek u. m. kötés, csipke- szövetségzés, játékszerek, szalmafonatok stb. előállítására. Továbbá jutalmak tűzettek ki és alapítottak az osztrák művészeti és iparmuzeumban levő műipariszola részére oly egyének kiképzését végett, kik magukat kötelezték, hogy a maga idejében mint szakitanitók a nevezett tanintézetekben tanítani fognak.

Szakiskolák alapításánál mindig azon elv volt szemellett tartva, hogy a felszerelési és fenntartási költségekhez a lehetőségig járulni kell az országnak és illető községeknek, továbbá a kereskedelmi és iparegyesületeknek, az illető szakbeli iparosoknak s általában a közvetlenül érdekelteknek és az állam segélyét ezen gyűjtélekeknek csak kiegészítőjéül kell igénybe venni, s úgy tekinteni, mint alapítványi jutalmat, a mi által iparos szakiskolák alapítására ösztön adatik. Az állam által elvállalt költségek továbbá is folyvást hordozandók, azon cél tekintetéből, hogy a létesített és sikeresen munkálkodó szakiskolák további fennállásukra nézve ne legyenek veszélyeztetve, sőt inkább a tökély mind magasabb fokára jussanak. A kereskedelmi miniszteriumtól jelenleg utalványozott évi segélyösszeg 48,800 frtot tesz. Sürgető szükség van arra, hogy ilyen szakiskolák állíttassanak, s a helybeli háziipar tárgyai és a fejlődésképes műiparcikkek készítéséről gondoskodás legyen.

A szövészeti ipar, mely nevezetes kiterjedésénél s folyvást előhaladó technikájánál fogva még mindeddig nem részesült elegendő szakoktatásban, a mechanikai és építészeti ipar, a melyekre nézve ez iparok nagy lendületét tekintve, még mind nincs elegendő kiképzett emberünk, a vegytan és festésmesterség, ugyancsak a fejtítés és a porzellán-, üveg-

és agyagneműek készítése, a melyekre nézve a birodalom sok részében kedvezők a körülmények, a kiterjedt vasipar sat. mind sürgetően igénylik a szaktanintézetek gyarapítását.

A házi ipartárgyak tekintélyes száma, ha azokat a gyáripar-művek által elnyomatni nem akarjuk, gondos szaktanítókat igényel részint azért, hogy a munkában a műipari elemet kifejtteni, részint hogy az előállítás technikájában levő újabb haladást hasznosítani lehessen. Így például az osztrák havasos tartományokban szélesen elterjedett faműveknél, melyre az odaváló népnek kitünő képessége és előszeretete van; így a kisebb üvegnemű készítése, a csipkeszővés, fonás, műkötés játékszercsinálás, szalmafonás, má-virágkészítés, hangszergyártás, scharzwaldi fa óra-művek gyártása sat.

Meg kell újítani és szaporítani továbbá azon ösztöndíjakat, melyek az osztrák muzeumi műipariszola látogatást tehetséges ifjakra nézve lehetségessé teszik, a mi által azok különböző iparágakban művészi kiképzést nyernek, a mi őket arra képesíti, hogy ők annak idejében, mint szaktanítók és a szövési, csipkeipari és mű-kötési iparnál műrajzolók, a butorasztalosságnál, arany- és ezüstműiparnál mint szakrajzmesterek alkalmaztassanak. Mint-hogy szakiskoláknál kiváló fontosságú a rajztanítás: ez oknál fogva nagyon szükséges mintaszerű műipari művek nagy mennyiségben és sokszoros példányokban készítése, hogy azoknak a rajz- és szakiskolák részére kiosztogatása által a tanulók alaki szépségi érzéke finomodjék s a jó ízlés terjedjen és tisztuljon.

Említendő itt az is, hogy e célból vándortanítók is utaztatandók, a kik által az egyes iparágakban, minő például az üvegfonás, fejtítés sat. oly helyeken, hol az honos, a mai technikai előhaladásnak megfelelő ingyen oktatás adatik — továbbá a nők iparos munkásságának emelése végett a valamely iparműben kitünőknek jutalom adassék, létező nőegyesületek segítettők s nagy városokban új nőegyesületek alakítása eszközösbe veendő sat.

Eddig az indokok s az ipar és kereskedés emelésére célzó miniszteri szándéklatok.

A ki ezt elfoglaltság nélkül elolvassa, s a mi kereskedelmi és ipari állapotunkkal az osztrák tekintetbeli állapotokat összehasonlítja, lehetlen hogy el ne szomorodjék. Ki gondoskodik a mi havasi székelyeinkről a kiknek kézügyessége bámulatos és fájok bőven terem. Mikor lesz nekünk ennyi kereskedelmi akademiánk, mikor ily szakiskolánk, szakrajztanáraink és ily iparművekbeli szükségünket mikor fedezi a mi kézmű- és gyáriparunk!

Bizony, ha jól megfontoljuk ipari és kereskedelmi ügyeink állását, újból és újból mindig fel kell szorajtanunk: Polytechnicum, mikor jó el a te országod mi közénk is!

A—A.

A volt magyar határvidék területén működött polgárosítási bizottságok feloszlásáról, s ugyanott az erdei szolgalmak megváltása végett kirendelt bizottságok életbejuttatásáról az utóbbi hivatalos lap egy miniszteri rendeletet tesz közre: e szerint ő felsége, a miniszterelnök felterjesztése folytán, f. hó 7-én kelt legfelsőbb elhatározásával, az 1872. évi jun. hó 9-ről kelt legf. királyi leirat értelmében a volt magyar határvidék területén a polgárosítási munkálatok keresztülvitele céljából felállított bizottságok feloszlását jóváhagyni s ezen legfelsőbb intézkedés végrehajtásával, mely a kihirdetéssel egyidejűleg lép hatályba, a polgárosítás keresztülvételére kiküldött es. és kir. biztos, báró Seudier altáborna-

got megbízni méltóztatott. Ugyanezen legf. elhatározással ő felsége egyszeres megengedte, hogy a volt magyar határvidék területén lévő államerdőségeket terhelő szolgalmak megváltása céljából az 1871. évi jun. 8-án kelt törvény értelmében szervezendő bizottságok életbe lépésének, — fölhatalmazván a magyar miniszteriumot, hogy ezen utóbb említett bizottságok életbejuttatásáért a szükséges intézkedéseket eszközölje, egyúttal pedig a fennebb idézett törvény szövegében, a változott viszonyok folytán, szükségessé vált módosításokat az 1872. évi junius hó 9-én kelt legf. királyi leirat értelmében megtehesse.

A rendeletben elősorolt módosítások lényeges pontjai a következők: Az erdők megosztása az állam és a volt végvidéki ezredkerületek községeknek egyeteme között történik.

A volt ezredkerületek községekére eső erdőterület, helység- vagy községenkénti további felosztása, valamint az, hogy mikép és mily mértékben használják azt akár a volt ezredkerületek községeknek egyeteme, akár részenként a helyi községek vagy jogosított határőrszaládók, s végegyes helyi lakosok: mindez, mint községi ügy, a hatóságok közreműködése mellett a volt határőrezredek hivatott képviselőire bízatik.

Az erdőterület felosztásánál lehető figyelem fordítandó arra, hogy az állam tulajdonában megmaradó rész megfelelőleg kikerekítették. A kincstár számára kihasítandó rész értékének a volt ezred területén fekvő erdőségek valódi felével kell felérnie. Az elkülönítés foganatosítása egy központi bizottságra ruháztatik, melynek elnökét ő felsége, többi tagjait a cs. és kir. biztos nevezi ki.

Ezenkívül ezen bizottság mellé két elfogulatlan szakértő egyén rendelendő, kik azon előbb egy ezredközösséghez tartozott községek képviselőisége által választatnak, a melyeknek ügye épen tárgyalás alatt áll. A központi bizottság közvetlen vezetése alatt minden oly területen, mely előbb egy határözredekhez tartozott, egy-egy helyi bizottság működik, melynek feladata az erdőségek elosztása és megfelelő kikerekítése ügyében tájékozást szerezni és ennek eredményét a közp. bizottsághoz fölterjeszteni. Ha az utóbbinak e részben hozandó határozata tekintetében a közp. bizottság és a községek képviselői között felmerülő nézetkülönbségek ki nem egyenlíthetők, az esetben választott bíróság dönt.

Szell Kálmán zárbeszéde

(a képviselőház jan. 31-ki ülésében.)

T. ház! Közel 14 napja foly a házban a vita, melyet felszólalásommal megkezdeni szerencsés voltam. A szónokok hosszu sora adta elő nézeteit a 73. évi államköltségvetés és az ország pénzügyi helyzete felől. Nem lehet feladatom, végigmenve a szónokok hosszu sorain elmondani mindazt, a mit azok legnagyobb részében előadott egyes nézetekre talán elmondanom lehetne; visszaéles volna ez főtem azon kötelességemmel szemben, melylyel a t. háznak kifáradt türelme iránt tartozom. Feladatomat abban keresem, hogy reflektáljak az előadott észrevételek és kifogások azon részére, és azoknak legfontosabbjaira, melyek azon álláspontot, a melyet elfoglaltok, sajátlag érintik és megtámadják. Bocsanatot kell kérnem a t. háztól, ha ezt nem tehetem oly rövidséggel, mint azt a vitának előhaladott stadiuma különben talán kívánna (Halljuk!); de iparkodni fogok a lehető legrovidebbre szabni előadásomat, melylyel a vitát berekeszteni hivatva vagyok. (Halljuk!)

Több oldalról kifogás tétellett azon szellem ellen, mely a pénzügyi bizottság jelentésén végigvonnul. Több oldalról egyik és másik irányban nem értettek egyet azon alaphangjal, mely az általános jelentés kiindulási pontját képezi. Tiszta Kálmán t. képvis. ur. azt találja, hogy addig, míg lelkiismeretes meggyőződése a pénzügyi bizottságnak nem engedte, hogy a helyzetet eltitkolja, állásának nehézségei oda vitték, hogy lehetőleg kisebbítse a bajt.

Én, t. ház, megengedem, hogy különbözőleg lehet itélni ezen jelentés értéke, ezen jelentés érdeme felett; de engedje meg a t. képvis. ur. azt nem concedálhatom, hogy ezen jelentés nem őszinte, hogy ezen jelentés nem tárja elő a valót egész

kiterjedésében, hogy ezen jelentés bármely oldalról palástolni kívánja a hibát, hogy ezen jelentés kisebbíti a bajt. Azt hittem, midőn t. képvis. ur azt állítja, fel fogja fedezni előttem, hogy mi az, a mit a bizottság kifejtett; mi az, a mit titkol; mi az, a mit szépit; mi az, a mit elő nem adott. A t. képviselő ur ezt nem tette, állítását egyszerűen azal vélte bebizonyítani, hogy a bizottság azt mondja, hogy az 1873. évi rendes hiány azért oly nagy, mert a költségvetés rendes előirányzatában a rendkívüli kiadásokból áthelyezett tételek is szerepelnek. Igenis, a pénzügyi bizottság megjegyzésként egy helyütt mondta ezt, és ez igaz, — 2 millió 700,000 forinttal emelte a deficitet azon áthelyezés, melyet a bizottság a rendkívüliekből a rendesekbe úgy a kiadások, mint a bevételekben tett.

De vajjon ez kisebbítés-e a bajnak? Midőn a bizottság hosszu lapokon át, hosszu íveken keresztül az összes eddigi kezelés eredményét, annak árnyoldalait, az előtűntetett hiányokat mind egytől egyig izeik szerint szétszedve elemzi; midőn a pénzügyi mérlegekről szolván, iparkodik kimutatni, hogy sokkal nagyobb a hiány, mint a hogy azok előtűntetik; midőn a bizottság az állam terheit, kötelezettségeit mind elősorolja; midőn a bizottság azt mondja, hogy vannak ám a rendkívüli kiadások között is bizonyos tételek, melyek az államnak még sok ideig rendesen előforduló kiadásait fogják képezni; akkor, t. ház, azért, mert összehasonlítja a 73-ik deficitet a többivel, megjegyzi, hogy ez még azért is nagyobb, mert nevezetesen áthelyezés történt a rendkívüliekből a rendesbe, ezt a baj kisebbítésének nevezni, mézetem szerint nem lehet. (Tetszés jobbfelől.)

Figyelmeztetem t. képviselő urat, hogy ez nem is volt intentiója a pénzügyi bizottságnak, és hogy csakugyan nem volt, azt bizonyítottam azon beszédemben, melylyel a t. ház előtt a költségvetési tárgyalást első napon megkezdtém, akkor én tovább menve vizsgálataimban, iparkodtam kimutatni, hogy az előző évek hiánya mekkora volna, ha azon alapon állítatik a költségvetés; hogy hiány mind az, a mi az állam rendes bevételeiből nem telik. Ezzel magával bizonyítottam, hogy épen nem volt célja nem volt szándéka a bizottságnak a bajt kisebbíteni, lejjebb szállítani.

Helyt képviselő ur azon beszédében, melylyel határozati javaslatát indokolja, még tovább megy; ő azt találja, hogy ezen jelentés egy véres küzdelemnek nyomát hordja magán, küzdelemnek a honfiumi kötelességérzet és a pártszempontok között. Nincs ott küzdelem e két szempont közt, küzdelem van ott a számkokkal, a tényekkel; azok vannak egymással szembeállítva, az igazság van ott keresve és a bizottság által erejéhez képest tőle telhetőleg kimutatva. Mivel bizonyítja a t. képviselő ur állításait? azal, hogy a jelentés nem akar egyből lenni, mint előkészítés két dologra: előkészítés az adóemelésre, és előkészítés a kölcsönre.

Már engedelmet kérek, ha a bizottság pártszempontból akart volna eljárni, ennél talán ügyesebb eszközöket is talált volna, mert azt talán még sem lehet állítani, hogy pártszempontból akarja az adóemelést, akarja a kölcsönök megkötését előhozni és azokat motiválni. (Helyeslés jobbfelől.)

Nem akartunk mi szépitni, de nem is sőtétíteni. Én ha a t. képviselő urak egyneműleg azt, hogy az eredmények alapokira kívánja a bizottság hatolni; azt, hogy az eredményeket minden oldalról kívánja megbírálani, ha azt, hogy némely, sőt sok dolognak, sok kiadásnak igazolását kísérti meg a bizottság; ha ezt szépitésnek nevezi, akkor megvallom, nekem egy objektiv, tárgyilagoss kritika más fogalmaim vannak. Én azt hiszem, hogy a bíró elé akarja vinni az ügyet, annak kötelessége azt minden oldalról felvilágosítani, s nem csak az árnyoldalokat kell előtűntetnie, de kötelessége a fényoldalokra is, — ha vannak, pedig vannak, — rámutatni. (Helyeslés.) Így járunk mi el, mert azon nézetben voltunk, hogy ha baj a színezés, ha baj a szépen festés, színtügy baj a sötétítés is, mert ha baj az, hogy csillamlónak mutatunk fel valamit s ezáltal nem engedjük a valót láttatni, baj az is, ha homálylyal, ha sötétiséggel vesszük körül, mert akkor sem engedjük a valót meglátni. (Helyeslés jobbfelől.)

Azon kifogást is hallottam, a ház ez oldalának egyik tagja mondotta, hogy a pénzügyi bizott-

ság jelentése azon álláspontra helyezkedik, melyet az 1872-ik évi költségvetés tárgyalásakor az ellenzék két tagja részéről benyújtott külön vélemény foglalt el. Tételt ennek kapcsán, vagy inkább talán ehhez hasonlóan azon kifogás, hogy a bizottság következtetésébe esett maga magával; ellenzi azt, mit más években elfogadásra ajánlott, és elfogadja azt, mit más években ellenzett. Megjegyzem mellesleg azt, hogy nem tartom jogosultnak a következtetés vádjával illetni azon bizottságot, mely egy egészen más országgyűlésnek bizottsága; azon bizottságot, melynek többsége tagjainak nagyobb száma nem azokból áll, kikből a múlt országgyűlés bizottsága állott. De nem tekintve ezt, pár szót kívánok mondani ezen kifogásokra.

Nem fogadhatom el nevezetesen azt, hogy a jelentés a tavalyi különvélemény álláspontját foglalta el. — Megengedem, hogy a kiindulási pont mindkettőben összeesik; megengedem, hogy az alaphang, melyen a kettő szól, sokban hasonlít egymáshoz; megengedem azt is, hogy a részletek, a bíráló egyes részletei is sokban egyeznek egymással, és a felállított elvek egy része azonos; de másfelől igen könnyű lenne kimutatni, mind a tavalyi különvélemény, mind ezen jelentésnek és a tavalyi jelentésnek egyes passzusából, hogy vannak a bírálóknak más részei, vannak más szempontok, melyekben teljesen eltér ezen jelentés azon különvéleménytől, melyet tavaly bemutatott az ellenzék igen tisztelt vezére.

Hogy többet ne említsek, azt a thesist, hogy az állami kiadások megállapításánál takarékosan kell eljárni, elfogadja az idejé jelentés, több helyen kiemeli és igen sokszor figyelmeztet arra, hogy a háznak; de az alkalmazás mérvéről van itt szó. Magából abból, hogy a tétel fel van állítva annak horderejét megítélni nem lehet, hanem vizsgáljuk az alkalmazásnak módját, hanem vizsgáljuk az alkalmazásnak mértékét, ebben pedig lényeges különbség van az idejé jelentés és a tavalyi különvélemény között. A tavalyi különvélemény e téren sokkal messzebb menve nemely, hogy a különvélemény saját szavaival éljek, nélkülözhetetlen szükségesség kiadás megszorítását is javasolta s töröltetni javasolt mintegy harmadfél milliót, még pedig oly tételből, melyekből a pénzügyi bizottság javaslata szerint és később a ház itélete szerint is kár nélkül törölni nem lehetett. A tavalyi különvélemény a befektetések dolgában, az utépítésnél, az államjóságok beruházásánál, és egy más culturalis czélnál szükségesnek vélte a kiadások megszorítását. — Amár a pénzügyi bizottság idejé jelentésében elment a takarékoság azon határáig, melyen tulmenni ez idő szerint nem tartotta lehetségesnek és nagy összegeket gazdálkodott meg, azon határig menni, melyet a tavalyi különvélemény kitézett, lehetetlennek tartotta.

De ha már a thesis aplikációjának mérvére nézve van különbség; még nagyobb a különbség a resultatumokra nézve. Az idejé jelentés azon resultatumban foglalja össze javaslataink legfontosabbjait, hogy a takarékoság az állami kiadások megállapításánál szem előtt tartandó, de mivel még a takarékoság mellett is, — ha csak elkerülhetlen szükségleteinek megtagadásáig nem akarunk menni, — nem lehet az államháztartás egyensúlyát fenntartani, fokozni kell az állam jövedelme-

ket, fokozni azon mérvig, hogy a kiadások és bevételek közt az egyensúly fenntartható legyen.

E resultatumot tekintve lényegesen különbözünk a tavalyi különvéleménytől. Mi is az adminisztratív kiadásokat kisebbiteni akarjuk, de azt hisszük, hogy azon megkötésekkel a budgetben egyszerű tollvonással oly igen könnyen nem eszközölhetők, hogy szerves, gyökeres intézkedésekre, hogy hosszabb processusokra van ott szükség, hogy mindez eszközölhető legyen és miután másfelől nem lehet tagadni, hogy előállnak ismét más igények, melyek természetüknél fogva teljes jogosultsággal bírnak, az államjövödelmek fokozásában kell keresni a baj orvoslását.

A tavalyi jelentés sem festi nagyon rózsásnak az ország pénzügyi helyzetét, és én, mint a pénzügyi bizottság akkori előadója, akkori beszédemben sem tüntettem fel olyannak, csak iparkodtam védelmiül a különvélemény ellenében a fényoldalakokat is felmutatni, és rá mutatni a segédforrásokra is, valamint kimutatni azt, hogy javulás van annyiban a mennyiben az esetre, ha azon terhek, a melyek az 1872-ik évi költségvetést sújtották, előállottak volna az előző években, azon évre azt a súlyt nem bírták volna meg, annak sulya alatt legörnyedtek volna.

Ámár tehát — mint mondám — sokban egyezik, sokban összeesik azon jelentés, melyet 1873-ra előterjesztett a bizottság, azon különvéleménnyel, mely tavaly a bizottság jelentése ellenében bemutatott, de ezt azzal azonosnak mondani nem lehet. Hogy különbözik a bizottság-nag idejé jelentése a tavalyitól, hogy a helyzet fel-tárásánál, a helyzet felismerésére vezető adatok felmutatásánál a bizottság sokkal messzebb mehetett, hogy sokkal komolyabban szól, komolyabban látja az ország pénzügyeit, mint látta tavaly, ezt elismerem. De ennek is megvan természetes oka. Az 1872-ik évi költségvetés tárgyalásánál, a bizottság kezénél csak két kedvező évként adatai voltak, az 1868. és 1869-inek adatai. Azon esztendő, a melyek sulyokkal leginkább hatnak oda, hogy az ország pénzügyeit komolyabban nézzük, és komolyan tekintsük mindannyian; azon esztendő részletes zárszámadásai a pénzügyi bizottság előtt ismereteknek nem voltak. Nagyon természetes, hogy azóta bekövetkezett mostoha viszonyok és egyéb más kedvezőtlen körülmények által előidézett kedvezőtlen eredmények láttára és azok vizsgálata következtében komolyabban és nagyon természetes, hogy szigorúbban szól a bizottság az idén, mint szökött tavaly.

Azon t. képviselő urakkal szemben, a kik most, a midőn bajaink orvoslására a gyógymódokat keressük, a bajok kuforrását abban vélik találni, hogy minden bajnak oka a kormány és azzal együtt a pénzügyi bizottság, legyen szabad megjegyezmem, hogy ha azt hiszik, hogy itt megállapodni lehet, s hogy ezzel már a kritika ki van merítve, akkor, azt hiszem tévednek. Kétségtelenül könnyű, határozottan legkényelmesebb módja ez a bírálóknak, de hogy a legizsákosabb módja legyen, az más kérdés. Igenis nem szenved kérdést az, hogy történtek hibák, nem szenved kérdést az, mint ezt a pénzügyi bizottság constatálja, és mint ezt első beszédemben magam is elismertem, hogy azzal, hogy minden irányban mindent kívántunk tenni, rohamosan haladva, immitt amott átléptük a ha-

tárokat, a melyeket átlépni nem lett volna szabad. Ez igaz, de kétségtelen az is, hogy a viszonyokban, a helyzetben magában fekszik sok, és sok irányban igazolása ennek.

Tessék megmondolni, hogy 1868-ban, mily szükségéll állott az ország szemben minden téren; tessék megmondolni, hogy azon nagy tekintet, hogy nem szabad időt vesztetni, mert az elveszett időt pótolni, azt mással helyettesíteni semmivel sem bírjuk, sokban és sokban mentségül és igazolásul szolgál. Beismerem én azon tételnek jogosultságát, hogy nem volt rendszer, hogy nem voltak szigorúan körvonalozott keretek eljárásunkban és államháztartásunk berendezésében. Ez igaz; de oly ország, mint a miénk volt 1868-ban, midőn államháztartásunk rendezésének ügyét kezünkbe vettük, oly ország rendelkezik-e elég idővel arra, hogy előbb rendszert alkosson, hogy előbb definiálja szigorúan és pontosan hosszú évek során át minden részletekkel együtt azon határokat, a melyeken belül mozogni akar. Nem szolgál-e mentségül, hogy addig talán, míg ezen rendszerek felett okoskodunk volna, addig talán, míg ezen rendszereket megállapíthatunk volna, viszont a másik végletbe és hibába estünk volna, elmulasztottuk volna az alkalmat arra, hogy igen sok helyes, igen sok üdvös reform alapjait letegyük. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

Egyébiránt azt hiszem, hogy a kérdés sulypontja korántsem rejlik itt, ma a helyzet felismerésére kell törekednünk, és ha ezt felismertük, a gyógymódokat kell keresnünk, s azokat minél hamarabb, minél gyorsabban alkalmaznunk.

Legyen szabad most átérnem azon egyes állításokra, s ellenvetésekre, melyek részint a pénzügyi bizottság jelentésének foglaltakait illetik, részint az általam előadottakra vonatkoznak, s melyek e végből helyroigazítást igényelnek. (Halljuk!)

Szabadjon mindenképp Madarász József t. képviselő urnak tegnapi előadásában említett 3 kifogására igen röviden válaszolnom.

A t. képviselő ur alkotmányellenesnek találja a pénzügyi bizottság amaz eljárását és azért törvény iránti tiszteletlenséggel vádolja, hogy összeállításában fölvetta az udvartartás költségeinek felemelt összegét s e költségeket megszavazásra ajánlja. Azt hiszem, hogy akkor, midőn ezt egy javaslat kíséretében teszi a bizottság, — akkor, midőn azt mondja, hogy ezen összeg egy korábbi törvény által lévén megállapítva, ama törvényt ezen most beterjesztett törvénnyel kell megváltoztatni, s ezen újabb törvényben ajánlja meg a nagyobb összeget alkotmányellenes eljárással, törvény iránti tiszteletlenséggel vádolni nem lehet. Lehetnek eltérők a nézetek a dolog érdemére nézve, de mi az eljárásnak formáját illeti, azt hiszem, hogy a t. képviselő ur vádjá nem bír alappal.

Azt mondja a t. képviselő ur, alkotmányellenes volt az, a mit a bizottság jelentésének 6. és 29. lapján előad, a hol szólván 4 esztendő pénztári eredményéről, kiemeli, hogy a 4 év kezelése csak egy volt hiány nélkül bezárható, hogy fordítottak a kiadások fedezésére előirányzatot kívül befolyt bevételek, fordítottak pénztári maradványok, készpénztöke és fordítottak függő adósságok és ehez a bizottság megrovását nem csatolja.

Abban, hogy előirányzatot kívüli bevételek használtattak fel, a bizottság törvényellenes, alkot-

L. Byronnak két költeményét fordítja le, a „Sötétség“-et, mely szerzőjének legsötétebb kedélyvilágáról tesz tanúságot és „Az est“ címűt, mely már szelidebb érzelmeket árul el. Mindkettő igen szabatos magyarsággal van áttolva irodalmunkba, s óhajtanók, hogy a téren szerző, mihamarabb egy nagyobb művel álljon elő.

Indali Gyula újabban verseivel is feltűnt. Az „Album“-ban két helyen találkozzunk nevével. („Dalok a kályha mellől“ és „Fog-e ragyogni?“) költeményeinek hangulata borongós és sötét, sehol egy napsugár se ragyog ki belőlük — komor világnézete aligha jogosult; ne vegye tőlünk rossz néven, hogy erre figyelmeztetjük: ne keresse az érzelmeket saját magán kívül, s fiatal lelke erejével igyekezzék önmagából meríteni, mely forrás, ha jól őriztetik, soha sem apad ki.

Kiemeljük Harrach Józsefnek „Téboly és lángelme“ című értekezését, melyben a szellemi élet végtelent igen érdekesen tünteti fel.

A téboly — szerző szavai szerint, — a meglevőt forgatja föl, s helyébe agrémeit állítja; a lángelme szintén ezt teszi, de helyébe üdvösebb eszméket helyez. Mindkettő összeütközéses jó viszonyával, egyik agrémei, másik meg nem valószínűsíthető eszményei miatt. — Prometheus, Lycurgus, Solon, Miltiades, Leonidas, Socrates, Demosthenes, Brutus, Seneca, Catilina, Dante, Galilei, Molière, Rousseau és más lángelmék eszményi törekvéseit nem becsülék, s így önmaguk ostaroivá váltak. Schopenhauerre hivatkozik, ki mély elméjű fejtegetéseiben a téboly és lángelme közös vonásait emeli ki; mert ha valahol, akkor itt bizonyul be az, hogy a fenségestől a neveltségig csak egy lépés van. A lángelme és téboly megegyeznek abban is, hogy a lángelme vérmérséke a meláncholia, ez ugyan az első lépés, mely a tébolyhoz vezet. A meláncholia összekötő kapocsa e kettőnek. Aristoteles szerint a legnagyobb bölcseségek, állam-

mányellenes eljárását a maga részéről nem látván, ezt azon megjegyzéssel, melylyel a t. képviselő ur kívánta, nem is kísérelte. Nem oly pénzekről van itt szó, melyek külön pénztárakban tartva, külön rendeltetéssel bírtak; hanem van szó oly pénzekről, melyek nem lévén előirányozva, azon névvel illetettek, hogy: előirányzatot kívüli bevételek. Ezek szintoly természetű bevételei az államnak, mint egyebek és épen mert előirányozva nem voltak, bizonyos czélnak is rendeltethettek; tehát ha az államkiadások fedezésére fordítottak, ez absolute nem lehet elvétele bizonyos céltól, a mire a t. képviselő ur híte szerint rendeltetve lettek volna.

A függő adósságokat illetőleg a bizottság azt említi, hogy függő adóssággal fedeztetett 11 millió erejéig az államkiadások bizonyos ágazata. Ezen függő adósságok megkötésére törvény utasította a minisztert. Az tehát magában, hogy e kiadások függő adóssággal lettek fedezve, tisztán a törvény alapján, a törvény értelmében történt, azt törvényellenesnek, alkotmányellenesnek elnevezni nem lehet. Hogy a miniszter előlegezett azon bizonyos alapokból és kölcsönökből, a melyek bizonyos alapokra lettek felvéve, hogy e függő adósság egy részét azon alapoknál létesítette, annak érdemleges megvizsgálása és eldöntése nem a költségvetés tárgyalásának keretéhez tartozik. Az a zárszámadásokat illeti, és akkor fogunk róla szólni.

A t. képviselő ur hibáztatja a bizottságot abban is, hogy a miniszteriumot utasítani kívánja arra, hogy az egész közadminisztráció gyökeres reformja iránt adjon kimerítő javaslatot. A képviselő ur azt mondja: hogyan lehet a miniszteriumot erre utasítani akkor, mikor már a miniszterium az eddigi eb-beli utasításnak sem felel meg. Engedelmet kérek, meg kell erre jegyezmem, hogy ily értelemben a miniszterium még utasítva nem volt. Egészen más az, a mit a bizottság ezen javaslata által czélzott, mint azon határozat, mely többször keletkezett arra nézve, hogy a központi közegek száma leszállítandó. Egészen más az újabb javaslat, mert ez kiterjed az egész közigazgatási rendszerre, az összes fennálló jelenlegi eljárásra, az ügyvitelre, egy szóval mindenre, a közigazgatás teendőinek tárczáik közti felosztására, egy szóval az egész közigazgatás rendszerére; és ki volna az ez iránti javaslatlételel hivatva parlamentáris fogalmak szerint más, mint a miniszterium, azon miniszterium, mely az egész közigazgatás összes apparátusának ismeretével bír, azon miniszterium, mely minden alkotmányos fogalmak szerint első von hivatva e ház elé avaslatokat terjeszteni.

(Folyt. köv.)

Külföldi hírek.

A francia hadügyekre vonatkozólag a párisi lapokban követező közleményt találunk: Az Avon melletti táboron kívül, mely nem sokára teljesen be lesz rendezve, továbbá a chalonsin kívül, melynek rendezésén szorgalmasan dolgoznak, a hadügyminiszter Marseilles és Lyon közelében még két terjedelmes tábort akar szervezni. A hadügyminiszter az iránt is intézkedéseket tesz, hogy Franciaországnak a jövő ápril hóban négy, egyenként legalább 100—100,000 emberből álló hadserege legyen. Nevök: keleti, nyugati déli és

férfiak és költők meláncholicusok voltak. Kant szigorúan elkülöníti a lángelmét az ugnevezett tudományos fejtől. Nem lehet ugyan tagadni, hogy a tudományban vannak uttörő szellemek, de a mit feltalálnak, arra rendszeres tanulással rá lehet jönni, de a lángelme művében mindig van valami, mi a mélyeséges sejtelmével tölti el lelkünket, a miről magunknak számot adni nem tudunk. A téboly ecsetelése igen nehéz. Petőfi „Örült“-je az, melyben minden aesthetikai kellék megvan. A phantasia minden féket vesztett telcsapongásai mellett is, feltalálható benne az összefüggő kapocs: a világ gonoszsága fölötti démoni káröröm, a humoros guny, egy megtört lélek pessimismusának ironicus hangja oly következetesen van keresztülvive, hogy a tulvitt phantasia eszméiben is egységet tüntet fel.

Ostorozni akarja a viágot, mert az jajgatás helyett kacagásban tör ki, s az emberek oly gonoszak, hogy mérget öntenek vízébe s borát megisszák. Az állat is könyörületesebb az embernél: a hiena egyetlen jóltevője; mert kiássa őt onnan, hova az emberek eltemették, e jótettet azzal viszonozza, hogy a világ keserűségétől telt szívet az allatnak dobja, mitől az megdöglök. A sziv bősései-ről, kik élethelállal multak ki, azt mondja: miért nem loptak? miért nem raboltak? s ezen föllorgatótt világnézet, nem riasztja őt vissza, mi több, a levegőbe akarja röpíteni az egész világot, ha nem pusztul el — „holnapig.“

Ezzel éri véget a jeles dolgozat, mit mi dióhéjba szorítva adtunk elő.

Hegedűs Sándor „Olvasmányaink hatása“ cím alatti levelet intéz, Hory Bélához.

Szerző, levele kezdetén pár futólagos gondolatban adja elő azt, miről köteteket is lehetne írni. A szülők, valamint az iskolai oktatás eredményeit nem kutatja. Első szellemi táplálékunknál, a dajkamésénél kezd, mely a gyermeki képzelő tehetőség

TÁRCSA.

„Részvét-Album.“

(Szerkeszték Hory Béla és Moldován Gergely, nyomtatott Kolozsvárt, 1872. Stein J. egyetemi nyomdásnál.)

Politikai életünk zajában, midőn az ország egész figyelme a Sándor-utcai házra irányul, jól esik észlelnünk a szép irodalom terén minden új jelenséget, azon téren, a melyen a különféle színezetű írók olykor a legbarátságosabban találkoznak — mint ez alkalommal — a „Részvét-Album“-ban.

E kötet 52 cikket tartalmaz 15 iven. A tiszta jövedelem a kolozsvári és marosvásárhelyi árvaházak javára van szánva, s ez uttal nem mulaszthatjuk el megköszönésünket jeleteni ki a felett, hogy Marosvásárhelyről egyetlenegy előfizető sem jelentkezett.

A művet báró Bornemissza Ignác né ő nagyságának, mint a kolozsvári árvaház elnökének ajánlják az ügybuzgó szerkesztők.

Hory Farkas, nem rég elhunyt jeles költőnkől két költeményt találunk benne a „Lelencz“ és az „Özveg“-et. Előbbiben egy lelencz érzelmeket ecsetel, ki önmagával tételődve, kiönti keble keserveit. A világba dobott lelencz anyját keresi; egy fonyes fogatu hintóban véli azt feltalálni:

„Hintó robot, megállj te csillogó fogat,
Vagy letépek majd az ezüstös rojtokat.“

Később letesz a gondolatról, s így kiállt fel:

„De nem-, robotj tovább: szegény, szegény
gyerek“

Ily merész álmokon merengni, hogy merek?
Hiszen anyád talán zilált fedél alatt

Rongy-mező, s asztalán szűk a könyör-falat.“

Majd azt véli, hogy anyját:

— „inségsújtottan elvitte a halál.“

De bár mily rangu anyja, él-e? vagy halott,
Isten elé idézi őt, s ily szókra fakad:

„Ha kihajt — lásd — a fa ágának tá-

pot ad,

S az ágon, ápoló kebelén dus lomb fakad,

A galamb szájából éteti kisedet

A báránytól anyja nem vonja el tejét

Báránytól — mit mondok? a vad hienna

tán

Miglen életre kap, tul adna magzatán?

Anyám! bocsássa meg az égi irgalom,

A mit velem tevének nincs szó kimondanom.“

Kinos léte végső panasza:

„Mint törzsről letört ág, mit a földbe szurál

Rokontalan élet-nedvtől teng csak; ugy áll

Éltem is, melynek nincs célja és iránya,

Pusztá hajó, mit a vihar sújtá, hánya;

Édes anyám ki ezt talán látod, tőröd,

Az irgalmas isten bocsássa meg bűnöd.“

Meghatóan szép költemény! Költői tárgy, hangulat, s ahoz mért forma a legszebb harmóniában olvadnak össze. A „Özveg“ költői gondolat és kivitel tekintetében legkevesbet sem enged az előbbinek, mely azonban ezuttal bővebb ismeretűnk tárgyá nem lehet.

Kemény Endre, kit közönségünk „köl-tői beszédei“ után ismer, öt költeményt írt, az Albumba ez egy kis mutatóvány a „Fiverek“ című, sokat ígérő költői beszélyből.

Hegedűs István, ki nem rég a „Fővárosi lapok“-ba „Egy csillagász leányához“ című költeményt írt, mely általános figyelmet ébresztett,

központi hadsereg lesz. Mindegyik három hadtestből és minden hadtest három gyalog és egy lovas hadosztályból fog állani. A St. Etiennei fegyvertárban a kormány igen nagy megrendelése folytán roppant élnökség uralkodik. Jelenleg, főképpen a lovasság számára rendelt chassépot karabélyokat készítenek. Naponként 600—650 darab készül. A páris-versaillesi hadsereg tavaszi nagy hadgyakorlatai már a napokban megkezdődnek.

Don Carlos jelenleg Navarrában tartózkodik a hét éves háborúból híres Bastanvölgyben s itt több ezerre menő unjancz nyer jelenleg oktatást a fegyverforgatásban, kinek élén Carlos maga akarja a tavasszal erélyesen megkezdeni a hadjáratot, ha ugyan Moriones tbk, a kir. hadak parancsnoka addig meg nem tisztítja a karlistáktól az országot, mi pedig nagyon valószínű, miután már a napokban több karlistacsapat szétveretett.

Olaszország déli részeiben ismét erős lábra kapott a brigantaggio s főleg bizonyos Lupis Domonkos volt szabómester neve vált újabban rémületessé az utasok és lakosok előtt, kik az ország-utakon fényes nappal kifosztatnak, vagy lakásaikban felkerestetvén kiraboltatnak. — A kormány a minden oldalról hallatszó panaszok következtében katonaságot küldött ki s ezek erélyesen üldözik a rablókat, sőt Lupist hir szerint agyon lötétek.

A persa sah európai utjáról írják Teheranból a milanoi „Perseveranza“-nak, hogy az utazás véglegesen april hóra állapított meg, mivel az osztrák császár a persa fejedelmet is személyesen meghívta a bécsi világkiállításra. A shah magával viendí a birodalom összes magasállású hivatalnokait, oly pompát fejtve ki, a minő őt a királyok királyát megilleti. Az ut a következők: Pétervár, Bécs, Berlin, Páris és talán London, aztán hihetőleg Olaszországon keresztül Konstantinápoly. A mollakh (papok) minden erejökkel küzdenek a shah európai útja ellen, ez azonban szigorúan el van tökéltve és sokat tarti arra, hogy ő legyen az első shah, ki szakított a régi szokásokkal s megtörte azon papi befolyást, mely tiltá eddig a fejedelmeknek, hogy birodalmát elhagyja s főleg, hogy európai területre lépjen.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, febr. 4-én.

— **Király ő felsége** Korneuburg városának 60,000 forintot adott egy park melletti létesítésére.

— **Ő felsége a király** — mint Alexandriából távirják — Hassan pasát, a khedive fiát a vaskoronarend nagy keresztjének adományozásával tüntette ki.

— **A jogászbál** most is, ép úgy mint régen, nagyszerű volt. A terem kiváló esinnal és izléssel volt díszítve, a nemzet színei virítottak mindneült, itt ott virágsoportozatok voltak elhelyezve, sőt a csillagok is virágfüzerek közül terjeszték világukat. A bálanya emelvénye díszes menyeggel volt ellátva, díszes oszlopok vették körül virágokkal ékítve. — Volt az idén is sok szép bálunk, de ezzel egyiksem versnyezhetett sem díszben, sem kedélyes mulatságban. Városunk elite közönsége emelte fényét. A táncz 10 órakor kezdődött, midőn a bálanya

megkönyítésére jótékony hatással van. De annál ártalmasabb eredményt idéznek elő a rémcsés és Frivol historiák.

Ha már olvasni megtanultunk, kétféle irodalmi ág nyílik meg előttünk: gyermek és ifjúsági iratok és a ponyva irodalom.

Az előbbi szegény volt nálunk s csak újabban, nevezetesebb idegen termékek áttöltésével, nyert nagyobb lendületet; de annál inkább virágzott az utóbbi — a ponyvairodalom, — mely rabló historiáival stb. megmérgezi a fiatal kedélyt. Eredménye az, nem Mátyásért és még kevésbé a tudományért lelkesül, hanem ferde eszményképekért.

Felnőttek olvasmánya a regény, s e tér, moralitás tekintetében nálunk még kifogástalan; de a francia irodalom újabb termékei, Damas, Kock stb. regényei a legrosszabb hatással vannak mindkét nemen levő fiatalságunkra nézve s ha a férfiak a könnyelműséget s minden erkölcsi törvény lábaltiporásat tanulják ezekből, a nőkre ugyanazonhatást szűlik. E miatt vesztett családi életünk puritanismusából.

A francia olvasmányok helyett a német sentimentalismus nem sokat segítene s sokkal üvösségesebb volna, ha az angol irodalom hódítana meg minket, miben szerzővel tökéletesen egyöt értünk.

Erősi Béla, a „Szinlap“ szerkesztője, kelet költőinek fordítója, egy persa költeménnyel (Hafiz-ből) ismert meg. E vers végszokat ide íktatjuk:

„Zöld ligetben kis fülmele oktát szerelemre.
S Hafiznal a költészetben
Jobb tanár ki lenne!“
Hory Béla csinos beszélt írt „A kötél-tánczos“ czim alatt.

Kovári László ismert történésünkkel is találkozunk az Album lapjain: szerfelett érdekes korrajzot írt a forradalom utáni napokból Erdélyben.

Ő ngsa megjelent, s részt vett valamennyi táncban; éke, büszkesége volt a bálnak s az ifjúságnak, az egész bál közönség hódolatának tárgya. Br. Bánffy Béláné (zöld ruha fehérrel) bálányát a legszebb és legbájosabb hölgykoszoru vette körül. Br. Huszár Adámné (sötét vörös atlasz, fekete csipke ékítéssel) Zejk Jozsefné, (zöld atlasz), Teleky Eliz (rózsaszinben, fehér ezüstös csipkével), Aubin Stefanie, (kékben), Katona Margit k. a. (rózsaszinben), a Csáky nővérek (szintén rózsaszinben), Tisza Ilona (világos zöld ruha, rózsaszin ékítmény), Korbuly Ida és Fehér Róza (mindketten sárgában), Ürmösi Bold. Piroška (rózsaszinben, fehér hálózáttal), Szentiványi Gyuláné (kék atlasz, fehér csipke és virág ékítés) és Molnár Sándorné (pompás kék ruhában.) Bodola Ida (fehérben.) Vendégek is voltak, a nagyváradi jogászok közül vagy 10-en, kik a csárdásban senki által sem engedték magukat felülmulni. A terem nem volt ugyan zsúfolva, ép ezért kényelmesen folyt a mulatság. A nemes czélnak is jutott meglehetőss összeg. A fűzértáncban két óra hosszan gyönyörködünk, az őszinte elismerést szavazunk a díszes csinos rendezésért. A pártatlan diszű daridó reggel 6 órakor végződött; a bálanya is ekkor távozott el; az ifjúság pedig 7-ig kihuzta s üritette az örömpoharat a siker után friss és elmés toastirozás közepette.

— **Baró Bánffy Béláné** ő nagysága, mint jogászbálanya 100 forinttal váltotta ki jegyét. — Eddigél a tiszta jövedelem a jogászszegegyelet javára 110 frt.

— **(A „Hymnusz“ 50-ik évfordulója.)** Egy irodalombarát a fővárosi lapokban fölemli, hogy a napokban mult félszázada, hogy Kólcsey megírta az „Isten áldd meg a magyart“ hymnusz, mely évtizedek óta nemzeti énekünk. A költő 1823. jan 22-én írta e költeményt.

— **A zsilvölgyi** kincstári Deák-bányában — a még folyvást taró égés miatt nem dolgozhatnak.

— **Parajdról** írják, hogy ott a napokban nagy szélvész dühöngött.

— **Liszt Ferencz** hir szerint, a „Szózat“ és „Hymnus“ átiratán dolgozik. Az ő mesteri „arrangement“-ja e nemzeti énekeinket bizonyára ép oly híresekké fogja tenni, mint tették a Rakoczy-indulót is az ő és Berlioz nagy átiratai.

— **A törökdohány-fajok** ellen (már tudnillik a mik hazai tőzsdeinkben kaphatók,) sok oldalról emeltetik panasz, hogy egy idő óta, daczára árak felemeltetésének, mód nélkül roszak, míg a Lajthán tul levő tartományokban — legalább a mieinkhez hasonlítva — feltűnően jók. Itt már aztán erősen hangsúlyoztatik a paritás minden oldalról pártkülönbőség nélkül.

— **A pesti tavaszeli löverseny** márczius 30-án lesz száz aranyos sikerversenyyel, 500 frtos gát- s 800 frtos akadályversenyyel. Ez lesz az idén az oszt. magy birodalomban az első löverseny.

— **Londonból** írják, hogy hir szerint Németországból két millió löfegyvert rendeltek volna meg a birminghami gyárakban.

— **Bécsben** beszélük, hogy Thiers Granttal, az egyesült államok elnökével fogja meglatogatni a világkiállítást, s hogy ez utjában Bismarckal is találkozik.

P. Szathmári Károlynak egy beszélvénye, azon időből, midőn még nem létezett sem a keleti, sem első erdélyi vasút s midőn „a Marosbalpartján találgatni kellett az utat, a melyen végig döcögessünk“, a gyűjtemény egyik díszé.

Krizsa János egy szép népdal-törredéket közöl; Moldován Gergely ki a román népköltészet gyöngyeinek ismertetésével kellett, figyelmet, szintén közöl egy román népkölteményt, mely az „Album“ mutatóványként az „Erdély“-ben nem rég megjelent.

Benedek Aladár ismert nevű ironk „Falusi harangszó“ czim alatt egy, Medgyes Lajos szintén két szép költeményt írt az Albumba; Sami Lászlónétól jól megválasztott cikket olvasunk abban. Haray Victor, kinek nevével többször találkozunk közönségünk, az ötvenes évekből elbeszélést — Léczfalvi B. László hosszabb beszélt („Irma“) írt benne melynek, szép irályát ki kell emelnünk. Költeményeket írtak még: Szász Béla, Sami Lajos, Törs Kálmán („Heine dalából,) Muráyi Sándor, Kocsi Károly, Abrányi Emil és Endrődi Sándor.

K. Papp Miklós „Egy magyar költő életéből“ czim alatt érdekes részleteket közöl Kazinczi Ferenczről, ki Obroviczán fogva volt s kinek minden, büne csak abból állott: „hogy elolvasott egy tiltott iratot, — és nem árulta el azt az embert rögtön, a ki vele azt a baratság szent pecséje alatt közlé.

Ez zárja be a helyesen megválogatott és gond- dal összeillesztett gyűjteményt, miért az érdem a két szerkesztőt illeti, kik vállvetve törekedtek — már a szent czél érdekében is — érdekes munkát előállítani. Vajha minel jobban elte rjedne az művelt köreinkben.

Karvázy József.

— **Követésre méltó példa.** Tolnamegye Tenyőd községében él egy 65 éves öreg, ki 2 évvel ezelőtt olvasni megtanulván, most az írás mesterségét tanulja. Az egész községben egyéb- iránt csak két egyőn találattik, kik írni s olvasni nem tudnak.

— **Bismarck, mint lovagias nagy- ur.** 1871-ben a francziák felhatalmazott minisztere mulatott Berlinben az első departementek kiürítése tárgyában a szerződést megkötendő. Egy alkalommal Bismarcknál ebédelt s asztal fölött a vasutakról folyván az eszmecsere Pouyer-Quertier elismerte, hogy a német vasutak szilárd építmények, csak azt jegyzé meg, hogy nagyon drága rajtuk az utazás, mert ő Aachenből Berlinig 1000 frankot fizetett. Bismarck erre az ép jelen volt német vasuti főigazgatóhoz fordult, a ki bizony nem tagadta, hogy ez a tarifa kissé magas. Másnap Pouyer-Quertier haza akarván utazni, titkárat küldé jegyet váltani, a ki egy 1000 frankossal lépett a pénztárhoz, a pénztárnok udvariasan azt felelé, hogy a francia miniszter mivel sem tartozik, az Aachenben fizetett 1000 frankba bele van tudva a visszautazás díja is. A francia miniszter jót kaczagolt s tova rohogott a vonatfall. A brandenburgi állomásnál 6 egyenruházott legény nyitotta ki a coupé ajtaját, pompás reggeli várta készen; Hannoverban pedig lucullusi délebedet találtak a francia miniszternek s valahányszor a titkára fizetni akart, mindig azt kapta feleletül, hogy ez is meg volt fizetve az aacheni 1000 frankkal. Pouyer-Quertier táviratilag köszöntö meg Bismarcknak, hogy mint német grandseigneur, ily módon felelt egy francia államférfi panaszára, ki a sulyosan meglátogatott haza pénzével gazdálkodni akart.

— **Mult szombaton** mult 24 éve, hogy Czuczor Gergelyt a „Riadó“ czimű költeményért 6 évi varfogságra ítélték.

— **A bécsi hivatalnok-gyűlésen** 6000 tisztviselő vett részt.

— **A mérki vadászaton** m. hó 27-én ismét 17 vaddisznót ejtettek el, gr. Csáky Viktorné egyet.

— **A bécsi operaházban** közelebről a híres Nilson asszony fog énekelni, még pedig először mint Ophelia „Hamlet“-ben.

— **Nagy-Váradon** az „örög András“, ki hatvanhat éven át mint sírásó működött, a napokban 97 éves korában meghalt.

— **A budapesti alaguton** mult évben 1,638,320 gyalogjáró és 421,697 kocsit ment át; a bevétel 72,271 frt volt.

— **A londoni „Athenaeum“** dicsérettel szölv Vambéry „Bokhara történeté“-ről.

— **A közelebről** elhunyt özv. braziliai osászárnő a svéd anyakirálynőt tette általános örökösévé.

— **A párisi városház** fölépítési pályázatára 650 terv küldetett be.

— **H. Oszkár** svéd király koronázása máj. 21-én megy végbe.

— **Éjszak-Amerikából** írják, hogy ott igen kemény tél uralkodik.

— **Dr. Sedgwick tanár,** korunk egyik legnagyobb geologusa, közelebről Cambridgében elhunyt.

— **A lipese mellett** talált czölöpépitményeket a napokban tudományos vizsgálat alá vették. A 100—130 centimeter magasságu meghegyeztet czölöpök közt több nagy szögben egymáshoz illesztett faragatlan fatörzs tartá össze a gátokat. Ez építmény mellett szarvas és bikacsontokat, továbbá egy darab kőszonet, és két kőműszert találtak. Az ásásokat folytatják.

— **Vas istrángok.** A szt.-egidi és kinderbergi vasgyár a lóhámokhoz oly istrángokat készít, melyek 42 vékony s megcinezett sodronyszálból állanak. A sodronyszálak 6-ával egy vékony kötéltre vannak felvonva s ezzel együtt 1/4 hüvelyk vastagsággal bírnak, s két végükön karikával vannak ellátva. — A kender istrángokkal szemben azon hátrányok van, hogy nehezen hajlanak s nem igen lehet hosszabbra és rövidebbre venni, nem lehet rájuk esomót kötni. Ezen a bajon is segítettek már azáltal, hogy a végekre 3—4 karikát, láncszemet toldottak, melyeket ki, vagy beakasztva az istrángot hosszabbra vagy rövidebbre lehet venni. Háromszorosan nagyobb szilárdságuknál fogva a kender istrángokkal sokkal tovább eltartanak s minthogy még állandó nedvességben sem rozsdásodnak s árak is mérsékelt, mindenütt tetszésre találuk.

— **Batavia** egy gazdag gyűjtemény által lesz képviselve a világkiállításon. Termények, fák, ipar ágak, drága szövetek, fegyverek, nyomtatványok és nevelési iratok s egyéb különlegességek alsó Kelet-India megrendelésére már Amsterdamba megérkeztek.

— **A londoni lord-kancellár** a „Tricoche és Cacolet“ czimű bohozat előadását a „New-Royalty“-színházban megtiltotta. Az angol „Athenaeum“ e „betiltás“ fölött legközelebbi számában sokat elezel.

— **Régiség.** A gmundeni ev. templom építésénél a földásatásoknál különféle csontokat és

két bronzfűt találtak. A bronzfűt még a régi bronzkorból való s mindenesetre a legértékesebb ilyenmő találmányok közé tartoznak.

— **Napoleon vagyona.** A „Birmingham Post“ londoni levelezője megerősíti Paul de Casagnac tudósítását, hogy III. Napoleon utóbb legfőlebb 300,000 frank jövedelemmel bírt, Miként jól értesült forrásból hallja, a császári család jövedelme Chislehurstban 12000 font sterlingre megy. Eugenia császárnő magán vagyona 6000 font sterling jövedelmet hoz, s képtárának s gyémántjainak eladásából 12000 font sterling folyt be. Az elhunyt császárnak magának alig volt valami jövedelme. Hogy ez adatok teljes hitelre számíthatnak-e nem bizonyos, de hogy Napoleon nagy gazdagsága egészen a mesék országába tartozik, minden kétségen kívül áll.

— **Ritkaság.** Ezelőtt néhány nappal — írja a berlini „Femdenblatt“ — B. tanácsos bank-üzletében egy idős hölgy jelenik meg, ki a nyugot-tengerparti árvízkarosultak javára, kis csomagocskát adott át. Az expedialó hivatalnok kérdésére, hogy szabad-e a csomagot felnyitnia, azon feleletet nyerte, hogy a nő távozása után megteheti Miután a hölgy eltávozott, hozzá fogtak a csomag felbontásához, és végre miután számos hirlapivét bontottak le arról, rendkívül finom leningre találtak. A fiatal emberek nagyon csodálkoztak e különös adományon, azonban a mellékelt levél mindent felvilágosított. A levél özvegy W. ezredsnő aláírásával így hangzott: „Minthogy pézsem nincsen, a ny.-tengerparti szerencsétlen lakosoknak ez inget hozom ajándékkul, melyet elhalt férjem a belle-allencei ütközetben személyesen foglalt el Napoleon fehéreneműi közül. Egy más inget már 1870-ben odaajándékoztam egy jótékony egyletnek, melyet az elárverésékor 50 talléron adtak ott el. Talán az itt küldöttel is hasonló történésheték.“ — Az ezredsnő állítása bebizonyítására több tekintélyes tanura hivatkozott.

— **A hamut** nem lehet eléggé ajánlani trágyaszerű. Epen a téli időben minden háztájnál nagyobb mennyiségű hamu gyűl össze, mit ha a trágyatelepbe keverünk, trágyánk értékét igen emeljük, s a növények tenyészését azzal igen előmozdítjuk.

Nemzeti színház.

Hétfőn február 3-án „Női harc“ Scribe vigjátéka 3 felvonásban. Nem lehet tudni, hogy a czim azon harcztól kölcsönözötték-e melyet a grófnő a megye főnök ellen politikai meneküljének megmentése czéljából folytat, vagy azon harcztól, melyet unoka hugával szemben küzd Henri szerelme megnyeréseért. Elég hogy a történet regényes. Vízjátékká a Grignon Gusztáv komikus alakja, ebből fejlett komikus helyzetek s a francia finom társalgás teszik. Antreval grófnőt, mely szerepörnek drámai része is elég van, Njém elhy Irma szépen és művészi felfogással személyesítette. Leona naiv szerepében Eichner Anna teljesen helyén volt. Grignon Gusztáv bohókás alakját Kovács Gyula, Monrichard báró megye főnökét Dezső, Henrik Krasznai játszák. Dezsőnek a hasonló másodrangu szerepeket ajánljuk, Krasznainak a szerep betanulását; különben csinosan alakítottak; egész előadás sikerültnek mondható s a szép számu közönség érdekel s többször tapsokban nyilvánított elismeréssel hallgatta azt végig.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Január 2-ról. 1873 5% metaliques 68.65 nemzeti kölcsön 72.15. 1860-diki államkölcsön 103.75. Bankrészevények 961. Hitelrészevények 334.50. London 109.—. Ezüst 107.75 Cs. kir. arany —. 20 frankos arany 866. 1/2 Földtehermentesítési kötvények: Magyar 79. 25. Temesi 76.75. Erdélyi 77.25. Horv. Szlavon —.

Felelős szerkesztő Sándor János.

A közönség köréből.

Szász Béla urnak.

Olvastam tárgyilagosság hiányában s z e n v e d ő, logikamentes pontozatait, melyekkel cikkekben és ujdonságokban folytatott személyeskedéseit talán valahára befejezte. Ezt azután a javulás jelének is vehetőnk, miután önmagát coram publico ily szépségesen lefelelte: ártani kívánt, s csakugyan használt, mert egymásra érkeznek az új előfizetők a „Kolozsvári Közlöny“-hez. E mellett Önt még az is vigasztalhatja, hogy az elvi vita halad, de el nem marad. A szalkát kereső gerendásnak azt felelem: nem akartam személyeskedni, különben cyrilli betűkkel írtam volna; nem tettem, csak úgy gyöngéden érintem Ön gyenge oldalát s im azonnal horváth bajnokként ugrott le a nyilttér sorompói közé. Jó napot!

Sándor János.

Hirdetmény.

Melyely közhírre tétetik, hogy Deesen a vidéki dohány raktárosság (Tabak Distrikts-Verlag), melynek évenkénti dohány-áru forgalma 99,354 fítot. teszen nyilvános verseny útján, írásbeli ajánlatok beadása mellett, az arra alkalmasnak talalando vállalkozónak fog átadni.

A szabályszerűleg kiállított és lepecsételt (50 kr.) bélyeggel ellátott írásbeli ajánlatok, legkésőbb 1873 év február hó 20-án déli 12 óráig, a kolozsvári m. k. pénzügyigazgatóság elnökségéhez benyújtandók.

Továbbá a feltételek ezen m. kir. pénzügyigazgatóság kiadó hivatalában, valamint a deési m. k. pénzügyörsegi bizottságnál, a szokott hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kolozsvártt, 1873 január hó 28-án. A kolozsvári m. k. pénzügyigazgatóságtól.

66 } IV. 1873. 708 3-3

Hirdetmény.

Távirtdai építési anyagok és anyagszerek szállítása tárgyában.

A m. k. távirtda-intézetnek az 1873 ik év folyán végbeendő távirtdai építkezésekhez ajánlat útján beszerzendő következő anyagokra és anyagszerekre l-sz szüksége:

- 12,000 drb. egyenes tartóvas 9" átmérővel.
1400 darab közönséges hajtott tartóvas 9" átmérővel.
14,100 drb. csavaros hajtott tartóvas 9" átmérővel.
67,000 drb. közönséges csavar.
33,000 drb. feju facsavar
3000 drb. vasanyás csavar 6" átmérővel.
43,000 drb. közönséges porcellán elszigetelő.
22,000 drb. kettős harangalakú porcellán elszigetelő.
1000 drb. kis porcellán elszigetelő.
519,000 m/m átmérőjű vashuzal.
11,000 " 3 m/m "
8000 " 2 m/m "
850 " forrasztó ón.
12,700 " Gyps.
130 drb. csigaszor.

50 drb. forrasztó kemence.
120 drb. buzaalkó kamó;

felhívának mindazok, kik az elősorolt tárgyak közül egyiknek vagy másiknak, vagy egészben vagy részben való szállítására vállalkozni kívánának hogy a keltő bélyeggel ellátott, lepecsételt írásbeli ajánlataikat, melyekhez az ajánlott tárgy vagy tárgyak saját kezűmenyü és pecséttel ellátott mintáinak csatolva kell lenni, legkésőbb 1873 év február hó utolsó napjának déli 12 óráig a földmivelés, ipar-és kereskedelemügyi m. k. ministerium IV. (távirtdai) szakosztályához nyujtsák be.

Ajánlkozók tartoznak 5% bnatpénzt készpénzben vagy az árfolyam szerint számítva állampapirokban, vagy biztosítékul elfogadásra képesített vasuti elsőbbségi kötvényekben a budapesti m. k. táirtda kerületi és erszagos penzlárnál, vagy valamelyik más távirtda kerületi, vagy adohivatalpenzlárnál letenni és a letéti igazolványt az írásbeli ajánlathoz csatolni, azon esetben, ha a bnatpénznek ily módon való letétele nem volna egy könnyen lehetséges, a bnatpénz az írásbeli ajánlathoz is csatolható.

Ezen bnatpénz az ajánlat elfogadása esetében a 10% -ban megállapított biztosítéksz-szegbe beszámítható. A benyújtandó ajánlatoknak „Ajánlat távirtda építési tárgyak szállítására” címmel kell ellátva lenni és a borítékra egyszersmiud feljegyzendő a befoglalt bnatpénz minősége és mennyisége.

Az árúk általában Pestre vagy Budára a vaspálya indóházhoz vagy Pestre a gőzhajó kikötőbe leendő szállítás belértésével számítandók, megeshetik azonban, hogy egyes kisebb részletekre nézve azoknak szállítása más új építendő vonalok közelében fekvő helyre fog kívántatni, mely esetben az erre vonatkozó további feltételek az illető szállítási szerződésbe fognak annak kiállításakor felvéteni.

A szállításoknak f. é. április 15-kével kell megkezdetni és aránylagos részletekben legfeljebb f. é. július hó 15-ével teljesen be kell, hogy végezve legyenek.

Oly ajánlatok, melyek a határidő után adának be, vagy melyek mellé a bnatpénz nem csatoltatik, ugy szintén azok is, melyek mellett minta nem küldetik be, nem fognak tekintetbe vétetni.

A szállításra kijelölt, fent elősorolt építési tárgyak mintái, a mint azok eddig is a m. k. távirtda intézetnél használtattak a rendes hivatalos árak alatt a m. k. távirtda központi raktárnál Buda-Pesten, Józsefváros, Józsefutcza 10 sz. alatt megtekinthetők.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. k. ministerium IV. (távirtdai) szakosztálya. Buda-Pest, 1873 január hó 22-én.

Hallatlan olcsó árak.

Fársángi cikkek!

A legcsinosabb legyezők, bouquet tartók, vllágszerte divatos aczel- és talmi arany-ékszerek, a melyek csillámlásukban a legvalódibb ékszerrel vetekednek;

mindenféle alarczok,

Füzértáncz (Cotillion) jelvények,

legjobb illatszerek, szappanok, hajkenőcsök, fogporok és pépek

a nagy árutárlatban

a legnagyobb választékban kiállitvák, melyek megtekintésére tisztelettel felkéri a t. cz. n. érd. közönséget

Csapó Sándor.

712 2-5

Diszes kirakat.

Demjén László

m. k. egyetemi könyvtárúsnál Kolozsvártt megjelent és általa minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvár története.

Oklevéltárral. (1.) űs-, ó- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.) Egy külön kötet világosító rajzokkal. (36 tábla.)

Irta Jakab Elek.

Ára 10 frt.

E minden tekintetben nagy, epochalis műkát itt hosszasan dicsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város munká kiadásával magának maradó emlékét emelt Siessen tehát e város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjeszteni, hogy a nagyszorgalmu és szakutódus íróa minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az újabbkor története lesz. A ki megszerzte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklél fogja lapozgatni és benne buvárkodni, s a folytatását minden áron megszerzezi magának.

Szekely oklevéltár.

Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága,

szerkesztette

Szabó Károly.

I. kötet 1211 — 1519. 1872 Ára 2 forint.

AZ

osztrák Industrial-Bank

(ezelött Fürst Ede bankháza)

Bécs, Istvánér 1 sz.

November 6-tól kezdve

pénztárjegyeket

bocsát ki

100, 500, 1000, 5000 forintos részletekben 5%, 5 1/2%, 6%, 6 1/2% kamat mellett 8 napi, 14 napi, 30 napi, 60 napi felmondással.

A forgalomban levő, fel nem mondott pénztárjegyek a fennebbi naptól kezdve a magasabb kamatot élvezik. A kamatok a felmondásnál mindjárt előre felvehetők, s a tőke visszafizetése az osztrák-magyar birodalom minden fővárosára utalványozható.

Az igazgató-tanács.

(Utányomat nem díjaztatik.)

709 3-8

Egy hosszú öl tűzifa csak

15 frt.

682

helyt Kolozsvártt

21-*

Siessen mindenki szükségleteit addig beszerezni, mig ezen fatömegből tart.

Raktár helyiség barátok-kertje sétaterutca.

Megrendelések Keresztesy Pál tulajdonosnál.

A hirdlapokban bármely könyvkereskedés által hirdetett könyvek, hangjegyek, általam gyorsan és azonnal kaphatók.

Demjén László

Legújabb hangjegyek. Ilyesgítrák és képes könyvek minden kor számára. m. a. és általosságai könyvek, egy szerit olcsó, tisztán díszkötésben. Iskola könyvek, nagy választékban.

(620) 12-*

Zongorák 300 fttől 450 fttig. Pianinok 350 fttől 450 fttig. Használt zongorák 80 fttől 180 fttig. a legolesőbb áron a minőség szerint, jótállás mellett.

713

1-3

Gross Károly

fogművész,

megérkezett és lakása mint eddig tordautca dr. Szabó-ház.

A valódiorsz. szab. legujabbban ő Felsege által kiváltsággal kintetett, az orvosi kartól megvizsgált, s sikeresnek talált ezérfeleképen kipróbált titkos szer a patkányok, házi s mezei egerek, vakandok és svábok teljes kiirtására, (melyet sokfelé hamisan utánozni s árulni megpróbáltak) hamisítlan minőségben kapható: Kolozsvártt: Földy és Huttesz (a főtéren), M.-Vásárhelyt: Fogarasi Demeternél, Brassóban: J. L. Hess-haimernél, Segesvártt és Szebenben: J. B. Misselbacher és fainál.

1 nagy bádóg 1 frt, kis bádóg 80 kr. Egyes bádóg megrendelése is utánvétel mellett gyorsan teljesítetik. Ugyanott kapható citrom-encés, egyedül szer a fagyhójakok és tyúk-szem ellen, 1 tégely 50 kr.

Egy kivonat naponta érkező hasonló dicsérő-levelekből: 20-*(323) Kérek még egy pár tégelyvel küldeni, mert a nagymennyiségű patkányok kiirtására szükséges; az eddig használt kitűnő hatással volt. Velencén, Károlyváros mellett jun. 17. 1871. Tisztelettel ULLMAN BETTI, haszonbérőnő.

(694)

5-*

Eladó telek.

Kolozsvártt a főtértől csekély távolságra, a májális (házsongárd) utca 36. házszám alatti 2 magyar hold területű telek, a rajta levő három külön lakház és gazdasági épületekkel együtt szabad kézből örök áron eladó. Értekezhetni a megirt helyen lakó tulajdonossal.